

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Ardu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Els sindicats pagesos

Acollint-se a la llei de sindicats del 28 de gener de 1906, una colla de pagesos va constituir el SINDICATO AGRICOLA DE FALS Y SU COMARCA. Els socis fundadors van ser Salvador IbÁñez de cal Jepic, Cristòfol Parcerisa de cal Bardissa, Joan Grau de cal Mestre, Josep Grau del Grauet, Joan Prat de cal Pastor, Lluís Grau de cal Mariano, Domingo Grau de cal Tinai, Josep Moncunill de cal Parcer, Joan Calvet de cal Jep Gran, Isidre Vilà de cal Regueret, i Magí Tomasa de cal Pinsà. Van presentar els estatuts al Govern Civil per la seva aprovació el 23 de maig de 1921.

Les finalitats del sindicat eren facilitar als associats la compra de maquinària i utilitatge agrícola, adobs, llavors, remeis contra les plagues, sementals, etc, i també la difusió del coneixement i l'estudi de temes relacionats amb la modernització de l'agricultura i la ramaderia. Si volia, el sindicat podia crear caixes de crèdit o dipòsits

Cobert del sindicat

d'assegurances pels seus membres, i també tenia la funció d'intervenir en els conflictes, mitjançant l'arbitratge.

Com es pot veure, la llei de sindicats no els donava gaire relleu polític, sinó que més aviat els encomanava

una tasca de gestió. Malgrat tot, els pagesos no van dubtar de dotar-se d'una eina que els podria ser útil en la confrontació, cada vegada més aguda, entre els interessos del propietari de les terres i els parcers i rabassaires.

El Sindicat tenia la seu social al carrer de la Travessera, número 1, és a dir, a cal Cisteller. El 4 de març de 1923, Francesc Moncunill, el darrer amo de la casa, se l'havia venut per 250 pessetes a Joan Torras Tatgé i Isidre Vilà Guilà, president i secretari, respectivament, del Sindicat.

Amb les quotes del socis també es va adquirir un magatzem davant de l'estació de Rajadell, allà on ara hi ha la farmàcia. El magatzem era molt útil, perquè la mercaderia arribava en ferrocarril a l'estació, es descarregava al magatzem, i els socis anaven allà amb els seus carros a recollir els sacs.

Els articles que més es demanaven eren segones i "majuelo" per l'engreix del bestiar, diferents tipus de llavor, sulfat per les vinyes, guano, nitrat de xile i altres adobs químics.

Després de la seva fundació, van ingressar al sindicat més cases, havent de pagar la quota de 25 pessetes. Justament per una d'aquestes altes, la de Josep Clotet el 1926, sabem que presidia la junta directiva Isidre Vilà, mentre que el secretari era Josep Baraldés.

La societat funcionava de manera democràtica, amb càrrecs electes que s'anaven renovant segons estipulaven els estatuts. El secretari portava un llibre d'actes i el tresorer una comptabilitat rigorosa, però els llibres i la resta de documentació del sindicat s'ha perdut, tal com oportunament narrarem.

Durant la república, el nom del sindicat es va catalanitzar i va passar a dir-se SINDICAT AGRÍCOLA DE FALS I COMARCA, mentre que durant la guerra, es va dir SINDICAT COOPERATIU AGRÍCOLA DE FALS.

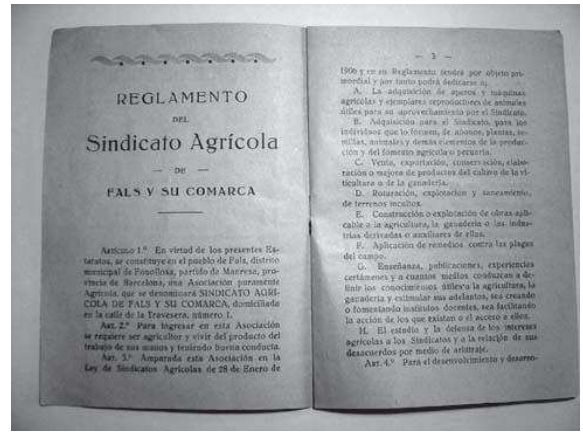
Ja abans d'esclatar el conflicte armat, el sindicat va agafar un gran protagonisme en la vida del poble. Els seus dirigents estaven molt polititzats, ja que la majoria formaven part de la "Unió de Rabassaires", i la seu del sindicat es va convertir en el lloc de discussió i propagació de les idees revolucionaries. Allà els socis podien llegir la revista "La Terra" i debatre els esdeveniments polítics que afectaven als rabassaires.

Durant la guerra, el local del sindicat va ser la seu del Comitè i va fer les funcions de casal del poble. Va servir de magatzem i de punt de distribució a la població dels aliments i articles diversos que venien racionats. També allà es feia la recollida de la producció agrícola destinada a mantenir l'esforç bèl·lic.

El desembre de 1936, la Conselleria d'Agricultura va autoritzar l'ajuntament a concedir una subvenció als sindicats pagesos que hi havia al municipi.

Evidentment, tot això es va acabar de cop el dia que van entrar els Nacionals, el gener de 1939.

El nou règim va dictar lleis per dissoldre i procedir a la incautació dels béns dels sindicats de classe i partits polítics declarats il·legals, però, per manca d'interès, el patrimoni del sindicat de Fals va quedar durant una llarga època en una mena de llimbs jurídic.

Estatuts (1921)

Per evitar que els pagesos s'organitzessin i plantessin cara als grans propietaris rurals, que havien estat els guanyadors de la guerra civil, el nou govern va substituir els sindicats dels pagesos per un nou ordre sindical, inèdit, conegut com el sindicat vertical o interclassista.

El 20 d'abril de 1942 va aparèixer la norma sobre "Hermandades Sindicales de Labradores y Ganaderos", que regulava un sistema d'organització, controlat de forma centralista i jeràrquica. Contemplava "hermandades" locals, comarcals i provincials, però en realitat només van arribar a funcionar les primeres.

Aquests organismes van assumir algunes de les funcions dels antics sindicats, tals com la distribució d'adobs i llavors per la sembra a preus taxats, i d'altres serveis que podien haver estat útils pels pagesos, però a la pràctica, sovint la seva activitat es limitava a qüestions burocràtiques, com les guies del bestiar o el control dels "cupos" de producció cerealística.

En formaven part tots els productors agrícoles, ja que l'afiliació era obligatòria, però els dirigents eren designats generalment del grup de propietaris més rics i addictes al règim. No hi havia debat a l'assemblea, que es limitava a aprovar pressuposts i informes de forma automàtica. No es votava mai res, tot s'aprovava per unanimitat. Hi havia un organisme consultiu, "el Cabildo", encapçalat pel "Jefe de la Hermandad", que solia ser una figura més aviat decorativa, essent el secretari qui interpretava els reglaments i feia i desfeia a la seva voluntat.

Els pagesos de Fals anaven plegats amb els de la resta del municipi, formant part de la HERMANDAD SINDICAL DE LABRADORES Y GANADEROS DE FONOLLOSA. El "Cabildo" estava format per set persones, dues de les quals de Fals. El 1947 el "Jefe de la Hermandad" va ser Josep Grau Iglesias, del Grauet. Després ho va ser Joan Duocastella Pujol, de Fonollosa, qui s'hi va estar molts anys. Qui portava l'oficina i garantia el funcionament de l'organisme va ser sempre el secretari Josep Calmet.

Quan es va instaurar a nivell de estat un sistema de previsió social per les famílies dels pagesos, va ser la "Hermandad" l'encarregada de promoure les afiliacions, recaptar les quotes i abonar les prestacions. Als inicis, un pagès pagava una quota de 5 pessetes mensuals. Els productors rebien ajudes pels fills, per les baixes laborals i, un cop arribats a l'edat, una paga de jubilació.

Cal Cisteller, l'antic local del sindicat, havia quedat abandonat i s'anava enrunant, fins que el 1964, la "Hermandad" va tramitar la inscripció de la finca a nom seu en virtut de la llei d'incautació del patrimoni dels sindicats del temps de la República.

Joan Duocastella Pujol, el capítost de la "Hermandad", va obtenir el 27 d'octubre de 1965 autorització de la "Delegación Provincial de Sindicatos" per posar a la venda l'edifici. Es va fer una subhasta pública al cafè del Tinai, per veure qui en donava més per la casa. La licitació es va resoldre a favor de l'oferta que va fer Ramon Comas de cal Francisquet, que va ser de 28.000 pessetes. També es va vendre el magatzem de l'estació, que se'l va quedar la delegació de la "Hermandad" de Rajadell, pel preu de 25.000 pessetes.

En buidar el local van aparèixer els llibres d'actes i de comptabilitat del vell sindicat dels pagesos. Sembla ser la documentació va ser destruïda.

Amb el producte de les vendes es va procedir a construir un magatzem, el març de 1966, en una peça de terra que va donar l'amo de la Torre pel preu simbòlic de 1.000 pessetes, situat al costat de la carretera. En el solar el paleta Valentí Vall va edificar un cobert de 40 m², que va ser utilitzat per distribuir el pinso i els adobs, i per guardar un molinet, una "cuba" pel transport d'aigua, i una tragella per arreglar els camins.

La creació el 1966 de la COOPERATIVA DE UTILIZACIÓN DE MAQUINARIA AGRÍCOLA EN COMÚN per part d'una trentena de pagesos de Fals no va ser ben vista per jerarques del sindicat, que veien com els pagesos s'organitzaven pel seu comte al marge dels canals oficials. Van intentar sense èxit entrebançar la iniciativa.

El 15 de novembre de 1969, un grup de 27 caps de casa va constituir, amb el vist-i-plau del sindicat oficial, el GRUPO SINDICAL DE COLONIZACIÓN número 12.258. La junta la formaven: Jaume Grau, president, Ramon Comas, tresorer, Jaume Parcerisas, secretari, Jaume Galobart,

interventor, Isidre Fosas i Lluís Tomasa, vocals.

Alguns dels capdavaners no estaven integrats en la "Cooperativa", i es va suscitar una certa rivalitat entre les dues organitzacions, encara que, de fet, tenien finalitats diferents i complementàries; mentre que el "Grupo" s'ocupava de la distribució de pinso per les granges de porcs, la "Cooperativa" facilitava la mecanització de les collites.

El "Grupo" va començar amb un capital de 47.700 pessetes, posteriorment ampliat amb les aportacions dels socis, que dipositaven un percentatge del preu del pinso que compraven. El "Grupo" pactava l'adquisició de partides grans i els socis diferien el pagament fins que treien els porcs. També tractava amb adobs químics i llavor. El 1970 es va registrar un moviment de caixa de 6.115.000 pessetes.

L'abril de 1970, la "Hermandad" els va vendre pel preu simbòlic de 1.000 pessetes el terreny del costat del seu magatzem, perquè n'hi construïssin un altre de propi. El 1970 el "Grupo" es va dotar d'una "cuba" de 5.000 litres per repartir aigua per les granges, patrocinada per l'empresa "Picrosa". Més tard es va comprar una altra "cuba" per escampar insecticida.

Després que la "Cooperativa" va instal·lar el 1979 el molí per fabricar pinsos, l'activitat econòmica del "Grupo" es va reduir molt.

En el procés de desmantellament de les institucions del franquisme, les Cambres Agràries van substituir els sindicats verticals i es va dictar l'ordre de dissoldre els grups sindicals. En l'assemblea extraordinària, celebrada el 25 de desembre de 1981 sota la presidència de Jaume Grau, es va acordar repartir el capital social entre els associats i procedir a la venda del patrimoni. El 24 de maig de 1986 es va efectuar la subhasta del magatzem, amb un preu de sortida de 350.000 pessetes. Es va adjudicar a Joan Grau, de cal Tinai, amb una oferta de 550.000 pessetes.

Actualment, la part de magatzem que havia estat de la "Hermandad" és de l'Ajuntament de Fonollosa.